

VITILIGO

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7883319>

Hakimov Dilshod Rustamovich

Tibbiyot fanlari nomzodi (PhD) dermatovenerolog

Umarova Muborakbonu Uchqun qizi

<<Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti>>

Annotatsiya: *Bu maqolada vitiligo kasalligi haqida to'liq ma'lumot berilgan. Vitiligo surunkali teri kasalligi bo'lib, tananing turli qismlari va shilliq pardalarida oq dog'lar paydo bo'lishi bilan tavsiflanadi. Ko'pincha bu kasallik insonning yoshligida paydo bo'ladi.*

Kalit so'zlar: *Vitiligo, moxov, pigmentatsiya, dog', yallig'lanish, anemiya, akrofatsial, segmentar, pigment, Setton kasalligi.*

O'tmishda, ko'p asrlar davomida tarqalgan og'ir yuqumli (moxov) kasallik belgilaridan ajratib bilmasdan, terisida oq dog'i bor insonni jamiyatdan chetlatib, shahar-qishloqlardan chetga chiqarib qo'yganlar va bu odamlarga bo'lgan yomon munosabat ayrim davlatlarda hozirgi kunga qadar qisman saqlanib keladi. Oq dog'lar og'rimaydi, achishmaydi, faqat ayrim bemorlarda qichishish bilan boshlanishi mumkin. Lekin quyosh nurlari ta'sirida qorayib ketgan terida oq dog'lar kontrast ko'rinib, atrofdagilarning e'tiborini o'ziga jalb qiladi va bemorning psixologik qiynalishiga, o'zini-o'zi chetga tortishiga sabab bo'ladi. Kasallik hamma millatlar va davlatlarda uchraydi, lekin ayrim hududlarda vitiligo juda ko'p tarqalgan bo'lib, o'rtacha 1 % aholida uchraydi.

Etiologiyasi. Vitiligo sabablari noaniq bo'lib, hozirgi kunda polietnologik, turli ichki a'zolar va sistemalar buzilishi oqibatida vujudga keladigan kasallik deb qaraladi. O'zbekiston hududi miqyosida kasallikni keltirib chiqaruvchi sabablar bu - jigar, o't qopi, qalqonsimon bez, oshqozon-ichak, asab kasalliklari, bolalarda ko'proq parazitlar, ayollarda - anemiya va turli ichki jinsiy a'zolarining surunkali yallig'lanish kasalliklaridir. Ayrim olimlar vitiligo rivojlanishiga genetik moyillik borligini va oila qurgan yaqin qarindoshlar naslida bu kasallikning rivojlanish xavfi yuqoriligini ko'rsatadilar.

Klinikasi. Terining turli qismlarida - yuzida, tanasida, qo'l-oyoqning ko'proq yengil shikastlanadigan bo'g'imlari ustida, bir joyda (o'choqli turi), va o'choqlar (segmentar) yoki tarqalgan (generalizatsiyalashgan) simmetrik depigmentli, aniq chegarali dog'lar bo'ladi. Oq dog'lar rangi gipopigmentli darajadan to'rtinchi oq darajasigacha bo'lib, ular sekin kattalashib, bir-biri bilan qo'shib ketishi mumkin. Oq dog'lardan tashqari, teri ustidagi sochlar oqarishi ham mumkin. Tekshirilsa terida og'riq kuzatilishi mumkin.

Kasallikning akrofatsial (og'izning atrofi, qo'l-oyoq panjasi), universal (to'liq terining oqarishi) turlari va Setton kasalligi (pigmentli xol atrofi oqarishi) ham farqlanadi. Kasallik surunkali kechib, dog'lar kattalashib, bir-biri bilan qo'shilishib turgan vaqtda ayrim dog'lar atrofidan sekin pigmentatsiya rivojlanishi oqibatida, qisqarib yoki ichki qismida follikulyar nuqtadek pigment dog'lar paydo bo'lishi mumkin. Davolanmasa keyinchalik birdaniga oq dog'lar paydo bo'lishi kuzatiladi.

Differensial tashxisi:

1. Oddiy temiratki.
2. Leykoderma.
3. Rang-barang temiratki.
4. Moxov.
5. Nevus (pigmentsiz va anemik turlari).

Davosi: ichki a'zolari tekshirib, ularni davolash muhimdir.

Mahalliy davo turli maqsadlarga qaratilgan bo'lishi mumkin:

1. Kosmetik preparatlar oq dog'larning vaqtincha atrofdagilarga ko'rinmasligini ta'minlash mumkin (kamuflyaj).
 2. Oq rangli teri o'choqlarida pigmentatsiyani o'z holiga qaytarish:
 - PUVA;
 - «Kupir»;
 - kortikosteroidli malhamlar;
 - «Melagenin plyus» losoni.
 3. Atrofdagi normal terini oqartirish.
- Vitiligo kasalligi haqida muhim faktlar:
- Vitiligo har qanday yosh, jins va etnik kelib chiqishidan qat'iy nazar barchada birdek kuzatilishi mumkin;
 - Vitiligo yuqumli kasallik emas;
 - To'liq sabablari noma'lum, ammo u atuoimmun kasallik yoki virusga bog'liq bo'lishi mumkin degan nazariyalar mavjud;
 - Vitiligo terining rak kasalligini keltirib chiqarmaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

- a. http://wap.vitiligotreat.net/yuyue/treatment.html?gclid=EAIaIQobChMI1LehvtbJ_gIVVguiAx0Qbwp9EAAYASAAEgJb1vD_BwE
2. [https://www.niams.nih.gov/health-topics/vitiligo#:~:text=Vitiligo%20is%20a%20chronic%20\(long,turn%20a%20milky%2Dwhite%20color.](https://www.niams.nih.gov/health-topics/vitiligo#:~:text=Vitiligo%20is%20a%20chronic%20(long,turn%20a%20milky%2Dwhite%20color.)
3. <https://www.nhs.uk/conditions/vitiligo/>
4. <https://my.clevelandclinic.org/health/diseases/12419-vitiligo>
5. <https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/vitiligo/symptoms-causes/syc-20355912>